

EGYEDÜL.

EGYEDÜL voltam akkor odahaza. — Aludj szépen, kisfiam — búcsúzott el az anyám és az öreg szolgálónk is lefeküdt már. Egy jó ideig nagy csend volt. A szomszéd szoba nyitott ajtaján keresztül a sötétség mintha a végtelenből szűrődött volna. És a dermesztő félelem lassan, ellenállhatatlanul kezdett fojtogatni.

— Aludni kell, aludni, — parancsoltam kétségbeesett tehetetlenséggel, riadtan hánykolódva a kis ágyon. Szívembe markolt az egyedüllét ijedtsége. Az ajtó szárnyai fehéren pislákoltak, hogy annál feketébb legyen a közöttük tátongó üresség.

És ekkor határozottan éreztem, hogy a másik szobában van valaki. Ahasvérus, Golem, — ha ismertem volna ezeket, én csak annyit tudtam, hogy a sötétség és félelem Réme rejtőzik ott. Most már mozdulni sem mertem, kiszáradt torokkal, alélt taggal vártam, egyre vártam, mert tudtam, ha csak megmozdulok, kiáltok, felsikoltok, végem van, a Rém betapasztja a szám, kitépi a szívem.

A halántékomon bolondul lüktetett a vér és telt az idő. De akkor még volt anyám, anyám és élféltájt, mikor a kulcsa megcsikordult a zárban, a Rém már nem volt sehol.

* * *

Egyedül voltam akkor is. Pedig már ketten csavarogtunk az idegen utca szürkületében : én és egy ócska revolver.

Nagyon szégyenlem ezeket itt leírni, hisz a legutolsó, banális, csúnya ripacs-póz : Párisban, este, húszéves festőnek megölni magát, de — ne fordítsák félre a fejüket és ne vessenek meg — én hittem az Istenben és minden annyira mindegy volt már. Igen, akkor *lett* volna erőm golyót röpíteni a fejembe, csakhogy aztán az ördög is bele szólt még.

Azt hiszem, semmire sem gondoltam, könyvesboltok előtt nézelődtem fásultan, itt-ott hosszan ácsorogtam, teljesen valószínűtlennek tűnt előttem az egész, nyomasztó délután. És meg volt írva, imbolygó, határozatlan lépteim hová vezessenek.

Ködösen suhantak el mellettem az emberek, akik mögöttem jöttek is elhagytak. Csak egy kis púpos, nyomorék fiatalember bicegett előttem az én lépésem ütemében. Tekerccsé göngyölt lapokat tartott a hóna alatt ; éppen be akart fordulni az egyik sarkon, mikor egy suhanc — véletlenül-e, vagy szándékosan — meglökte, hogy a csomagja szét-

bomolva lehullott a kövezetre. Túl gyorsan hajolt utána, talán ezért vesztette el egyensúlyát és végigzuhant a járdán.

Ösztönszerűleg ugrottam oda, felsegíteni. Nem ütötte meg nagyon magát. Csak ekkor vettem észre, hogy hozzám képest milyen jól van öltözve. S mialatt a papírjait szedegettem, azon gondolkodtam, mit kezdjek, ha pénzt kínál majd nekem. De csak ennyit mondott, — az ő sajtósága, meleg, zengő hangján, mialatt szememben furcsán, kérdezőn kutató, mint akinek különös látványban van része, — csak ennyit mondott :

— Merci.

Tétován bolyongtam még soká az utcákon. Percekre, órákra felrázott kábulatomból ennek a gnómnak a kérdő-átható tekintete. Zúgott körülöttem a város, a sietség, szürke falak visszhangozták és végül újra lethargiámba esve, a Szajna lépcsőin álltam meg.

Éjszaka volt már és fekete a víz. Hazagondoltam, riadtan, visszavágyón haza. A mi Dunánk más, meg a városunk is. Csak még egyszer láthatnám őket, egyéb úgy sincs ott, ami ismerős, rokon, semmi és senki.

Meg kellett kicsit támaszkodnom. Üres volt a part, elhagyatott ; pedig most tényleg nem voltam egyedül. Mikor hitvány revolveremet bizonytalanul kihuztam a kopott felöltő zsebéből, egy kéz ragadta meg az enyémet és a lámpa sárgás világa egy torz-törpe alak árnyékát vetette elé.

— Festő vagyok, idegen és koldus.

— Én is idegen vagyok. Orosz. És szegény építész.

A papírtekercs még mindig ott volt a hóna alatt.

— Ostobaság, — mondta és megint a szemembe nézett. — Láttam. Követtem. Szorító tenyerében ernyedten pihent a kezem. De ahogy beszélt, tört fényű tekintete lassan lángolni kezdett, az összefont ujjak, mintha márványból faragták volna őket, egyre határozottabban simultak egymáshoz és az erek lüktető üteme is szinte eggyé vált.

— Már régen kerestelek téged. És nem tévedhetek. Idegenek vagyunk, ide söpört bennünket a pokol szele, valahonnan messziről és itt hagyott egyedül, de most találkoztunk.

Csendesen, minden szenvedély nélkül mondta patétikus szavait.

— Dolgozni fogunk. Alkotni, nagyszerűt, mert tudunk jobbat, különbet, mint akárki. Megbirkózunk a sorssal. Nem hajlíthatja meg a derekunkat, hisz erősek vagyunk, fiatalok. Győzni fogunk és dolgozni, együtt. Igen, együtt.

Két szép, nyomorult ember-példányt vetett egymásmellé a végzet ; késő éjjel a Szajna partján dacos hittel fonódott egybe két remegő kéz.

* * *

És a két kéz tizenöt esztendő múltán is ugyanavval az erővel állta a szorítást. Végig egymás mellett haladtunk és kieroszakoltuk újult életünktől a sikert. Az ő hatalmas akaratereje kitartást nevelt belém,

az én fantáziám, invencióm kiszélesítette témáit. Az életünk úgyszólván egy volt s az idők folyamán hasonlóvá is formálódtunk. Hosszú, küzdelmes vergődés után jutottunk révbe. A «púpos orosz» nemcsak az építész-körök ismerték már és én is jónevű festő lettem.

Milyen egyszerű ezt itt mind elmondani, pedig mikor az első kiállításomat rendeztem, tizennégy éjszaka nem tudtuk a szemünket lehunyni és bizony a kis fontainebleaux-i villa, az ő első megvalósult rajza előtt levett kalappal álltunk meg egy reggelen és a torkunkat valami furcsa sírás szorongatta.

Kikönyörögtük és követeltük a sorstól a boldogulásunkat. Két hétre rá, hogy a Képzőművészek Társasága nagydíját megnyertem, el kellett neki utaznia Németországba, egy nagyobb szabású építkezés miatt. Majdnem három hónapig volt távol és végül is másodmagával érkezett vissza.

Leveliben részletesen beszámolt mindenről. Megírta találkozását a kis orosz leánnyal, hosszú estéiket, beszélgetéseiket és nagy boldogságát. Megszerették egymást, a leány megismerte és megértette őt, megtalálta a rút, torz emberben a nagyszerű lelket és az apa szívesen adta beleegyezését a házasságukba.

— Valami nincs rendjén — írta, lehetetlen, hogy minden ilyen zavartalanul, símán menjen. Magammal hozom Őt, erőszakkal, mindenáron, nem merem itthagyni most.

Vártam őket a pályaudvaron. Megdöböntett az a hihetetlen boldogság, amely őt elárasztotta és megijesztett a leány szépsége is.

— Jövő hónapban megtartjuk az esküvőt, — magyarázta lelkenedezve, én pedig zavarodottan dadogtam néhány szót, anélkül, hogy a nőre mertem volna pillantani.

Ezután már az események hajszolták egymást. Nem is tudom, hogy történt mindez, nem akartam és tudtam gondolkodni, mert akkor azt kellett volna hinnem, hogy csak ezért találoztunk, dolgoztunk, szenvedtünk együtt, ezért a nőért, hogy most elvehessem tőle. Hiába áltatom magam, én is tudtam, hogy őt soha más nem szeretheti többé szerelemmel, ha ezt a leányt elveszem tőle. Megcsaltuk, kijátszottuk mégis. Én, csak én voltam a bűnös és ha a leány gyűlölt, megvetett volna, ahogy érdemeltem, akkor is, mégis szeretem. Csakhogy ő inkább hozzám vonzódott, tőle talán eleitől fogva félt egy kicsit.

Telt az idő és ő, akei arcokból olvasott, szívekbe tudott látni, nem vett észre semmit. Farizeus képpel jártunk körülötte, míg végre egy este nem birtam tovább.

Együtt vacsoráztunk hárman a szálloda terraszán, mint szoktunk és beszélgettünk. Vagyis inkább csak ő beszélt, mindenféléről, közömbös témákról, de mindig valami félénk, álomszerű boldogságban.

Nem hallottam a szavait. A zene egy ostoba, vad melódiába kezdett.

— Mindent el kell neked mondanom. Bocsáss meg érte. Vagy ne, ne törődj velem többé . . . — a hangom el-elfulladt, akadozva, tört fél-

mondatokban tártam fel előtte az igazságot és ő megmerevedve bámult a levegőbe, mint aki nem tudja felfogni a szavak értelmét. Még mindig azt hittem, meg fog bocsátani.

— Bocsáss meg nekem . . . mért nem szólsz semmit?

Ijedten, félve lestem a szavát, mintha az apámtól várnék vigasztalást.

— Felelj hát . . . szólj valamit, könyörgöm!

Felállt. Kicsit ingadozva, de határozottan indult kifelé, mikor egy székben megbotlott. Félálomban, kábultan segítettem talpra.

— Ne menj el, kérlek, ne menj el . . . egy nő . . . maradj . . .

Vártam a szavát tikkadtan, a megnyugtatót, engesztelőt, de ő csak ennyit mondott, csendesen, lágyan, zengő, mély hangján, csak ennyit:

— Merçi.

— Eredj. — A leány is elment. Egyedül maradtam az asztalnál, zúgó fejemmel, homályos szemem előtt a Szajna lépcsői vibráltak. És egyszerre kivert a hideg veríték. A kusza, elömlő zenében, a táncoló párok felett ebben a pillanatban megjelent dermesztő-félelmetesen, aki a sötét szobában valaha elbujt: a Rém.

Otlik Géza.

OLY SZÉP...

*Oly szép, oly szép a halál nyáron,
Madár dalol az akácfaikon,
Falevél árnyéksipkét mintáz,
Szitakötő fűszálon hintáz.
Langyos könnyben fürdik a márvány,
Boldog szemöldök a szivárvány,
S mikor a nap melán aláhuny
Él a «Meghalt» s ragyog a dátum.*

*Ó, de télen . . . A fák csontváza
Jégcsengőit ijesztően rázza,
Nincs a Napnak napja, csak éje,
Hull a feledés hópihéje.
A mécskeket szelek kihűtik,
Dér tömi be a kő betűit.
Hó felett halotti dal dúdol
S csak drót marad a koszorúból.*

Falu Tamás.